

Vrže u vás saranče vrzavá?

Na **saranči vrzavou** (*Psophus stridulus*) můžeme narazit v teplém a slunečném srpnu či září na pastvinách na jižních svazích Vsetínských vrchů a Javorníků. Z vyprávění starousedlíků je zřejmé, že se dříve jednalo o nejhojnější a nejviditelnější saranči pozdního léta. Momentálně víme na Valašsku o zhruba 30ti místech, kde žije, nejvíce je jich v bočních údolích na přítocích Vsetínské Bečvy.

Ještě v 70. letech 20. století ale žila sarančata i severněji v okolí Horní Bečvy či Bílé, ještě dříve pak i na Radhošti či přímo ve Valašském Meziříčí. V rámci ČR se saranče vyskytuje ještě na několika málo dalších lokalitách, často ve vojenských újezdech, **jinde už většinou v tichosti vymřela.**

Když půjdete po posečené louce a **uslyšíte chrastivý až vrzavý zvuk**, může to být právě saranče vrzavá. Zejména v okolí Halenkova či Huslenek ji můžete ještě docela často potkat. Vrzavý zvuk vydávají tmavě zbarvení samci, kteří jsou vaší chůzí vyrušeni a odletují od nohou. Při několika metrovém letu jsou **dobře patrná jejich červená křídla**. Samice jsou zavalitější a mohutnější a hlavně nelétají. Saranče má tak jen omezené možnosti migrace. Nemůže se snadno přestěhovat jinam. **Samice nelétají a většinou za celý život neopustí místo svého narození**, samci létají jen několik stovek metrů do okolí.

Saranče má v oblibě především osluněné, jižně orientované svahy, na kterých se ještě pase dobytek. **Dává přednost ovčím pastvinám** nebo i pastvinám, které bylo nedávno opuštěny a ještě nestačily zarůst keři a náletem stromů. Podmínkou je, aby se na lokalitě nacházelo dostatečné množství narušené půdy, kde samice kladou vajíčka, a zároveň i teplá nízká vegetace, ve které nacházejí úkryt a potravu.

Saranče může žít jen tam, kde je člověk dobrým hospodářem. Tam, kde nebylo kosení nebo pastva luk přerušena. V případě omezení pastvy, seče či jiného obhospodařování nebo naopak příliš intenzivního hospodaření a hnojení dochází velmi rychle k přeměně trávníku. Nízké bylinky a tráva jsou zastíněny rychle rostoucími vysokými rostlinami. Důvodem je velké množství živin, které se hromadí z odumřelých rostlin, tzv. stařina. A na zarostlých loukách saranče nedokáže žít.

Proč se saranče z české krajiny tak rychle vytratila? Smrtící ránu jí daly poválečné změny v zemědělském hospodaření. Původní mozaika soukromého maloplošného hospodaření, na které závisel její osud, byla rozbita. Co na většině území ČR zbylo, to jsou velké širé lány charakterizované výstižně jako biologické pouště.

Saranče tak v současnosti přežívá jen na několika málo místech, které je možné přirovnat k izolovaným ostrůvkům v moři zemědělsky intenzivně využívané krajiny. I v současnosti početné kolonie saranče mohou být v případě útlumu či změně hospodaření velmi záhy na pokraji vymření.

Rozšíření saranče vrzavé na Valašsku se nyní mapuje. Pokud jste na svých vycházkách saranči vrzavou někde potkali, dejte to prosím vědět entomologovi Muzea regionu Valašsko – L. Spitzerovi. Přispějete tak k poznání tohoto zajímavého hmyzu.

RNDr. Lukáš Spitzer, entomolog, Muzeum regionu Valašsko, p.o.